

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ, ΑΗΛΙΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΣΩΡΩΠΟΥ
ΕΠΙΘΟΡΙΑΚΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ
ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ
ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ ΠΕΝΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

www.agioiapistoloi.gr e-mail: agioi.apostoloi@gmail.com τηλ. 210 8027738

ΚΥΡΙΑΚΗ 13^η Φεβρουαρίου 2011 ΕΤΟΣ 4ον ΤΕΥΧΟΣ 145

Το πρόγραμμα στην ηλεκτρονική μας σελίδα: www.agioiapistoloi.gr

Το Τριώδιο και η παιδευτική του αξία

Με τη στενή έννοια του όρου «Τριώδιο» τούτο είναι εκκλησιαστικό βιβλίο, το οποίο περιέχει τις ακολουθίες, που η Εκκλησία μας τελεί μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Κατά τις ακολουθίες του όρθρου αυτής της περιόδου, (όχι των Κυριακών) οι ύμνοι και τα ποιήματα του εν λόγω βιβλίου δεν περιέχουν εννιά ωδές, αλλά μόνο τρεις, δηλαδή την ή και τη θ' σταθερά και μία εκ των πέντε πρώτων. Πιθανόν οι τρεις ωδές να συμβολίζουν την Αγία και Ζωαρχική Τριάδα.

Με την ευρύτερη έννοια του όρου «Τριώδιο», τούτο αποτελεί το κινητό τμήμα του εκκλησιαστικού έτους, που προπαρασκευάζει τον πιστό, για τον άξιο εορτασμό των Παθών και της Ανάστασης του Κυρίου. Περιλαμβάνει αυτή η χρονική περίοδος δέκα (10) Κυριακές, από την Κυριακή του Τελώνη και του Φαρισαίου, μέχρι τον εσπερινό του Μεγάλου Σαββάτου και διαιρείται σε δυο τμήματα. Το πρώτο περιλαμβάνει τις προ της νηστείας Κυριακές (Τελώνου και Φαρισαίου, Ασώτου, Απόκρεω, Τυροφάγου) και το δεύτερο περιλαμβάνει τις έξι(6) Κυριακές των Νηστειών, των Βαΐων και τη Μεγάλη Εβδομάδα.

1) Η Κυριακή του Τελώνη και του Φαρισαίου (Λουκ. ιή, 10-14 και Β΄ Τιμ γ΄, 10-15).

Η ανάγνωση της σχετικής αυτής παραβολής είναι άριστο προανάκρουσμα και εισαγωγή στη σύνθεση του Τριωδίου, γιατί οδηγεί στην πεποίθηση, πως μόνο η συντριβή της καρδιάς και η δια της ταπεινοφροσύνης αποφυγή του Φαρισαϊκού εγωισμού, ανοίγει τις πύλες της αληθινής μετάνοιας και του θείου ελέους.

2) Η Κυριακή του Ασώτου (Λουκ. Ιε΄, 11-33 και Α΄ Κορ. Στ, 12-20).

Εκδηλο είναι και αυτή την Κυριακή το πνεύμα της μετάνοιας στη σχετική παραβολή, αλλά και στο αποστολικό ανάγνωσμα αυτής της Κυριακής. Αποτελεί τέλεια προτροπή προς μετάνοια, με τον τονισμό του μεγαλείου της χριστιανικής ελευθερίας και της ανάγκης του να δοξάσουμε το Θεό, με όλη την ψυχή μας και μετά δακρύων, στεναγμών και συντριβής να

επιστρέψουμε προς τον ουράνιο Πατέρα μας, όπως ο άσωτος υιός προς τον φυσικό του πατέρα.

3) Κυριακή των Απόκρεω (Ματθ. Κε΄, 31-46 και Α΄Κορινθ. Η΄, 9-θ΄, 2)

Το Σάββατο προ των Απόκρεω είναι ψυχοσάββατο αφιερωμένο στους «πάντες των απ΄αιώνος κοιμοιθέντας ευσεβώς επ΄ελπίδι αναστάσεως αιωνίου».

Ακολουθεί η Κυριακή με την υπόμνηση της μέλλουσας κρίσης και η προτροπή για μετάνοια. Η ανωτέρω ευαγγελική περικοπή, που υπενθυμίζει την ημέρα της κρίσης και αφυπνίζει το πνεύμα της μετάνοιας καθώς και το αποστολικό ανάγνωσμα, δίνουν την εικόνα του Χριστού μας «επί θρόνου δόξης καθήμενος, ως νικητής των σκοτεινών δυνάμεων». (Μεσολωράς).

4)Κυριακή της Τυροφάγου (Ματθ. Στ΄, 14-21 και Ρωμ. ιγ΄11-14 και ιδ, 1-4).

Είναι η τελευταία των προ της Μεγάλης Τεσσαρακοστής Κυριακών και ονομάζεται «Κυριακή του απολεσθέντος Παραδείσου», διότι, για να βιώσουμε το νόημα του σταυρώσιμου και αναστάσιμου Πάσχα, η Εκκλησία μας υπενθυμίζει αυτή την Κυριακή την από του Παραδείσου της τρυφής εξορία των πρωτοπλάστων. Δια του Αδάμ απολέσαμε τον παράδεισο, δια του Χριστού αποκτήσαμε πάλι αυτόν. Εφόσον ο Χριστός μας συγχώρησε, πρέπει κι εμείς να συγχωρούμε τα παραπτώματα των αδελφών μας, όπως τονίζει η ανωτέρω ευαγγελική περικοπή, η οποία ωσαύτως ομιλεί και περί νηστείας. Αλλά και το αποστολικό ανάγνωσμα τονίζει: «Αποθώμεθα τα έργα του σκότους και ενδυσώμεθα τα όπλα του φωτός».

Από την επομένη ημέρα, που την ονομάζουμε και Καθαρή Δευτέρα, αρχίζει, μετά την προπαρασκευή των ψυχών μας το προηγούμενο διάστημα, και η σωματική συμμετοχή στη νηστεία.

Α΄ Κυριακή των Νηστειών ή της Ορθοδοξίας. (Ιωαν.α΄, 43-51 και Εβρ.ιά, 24-26, 32, ιβ΄, 2)

Το Σάββατο της πρώτης εβδομάδας με την προβολή του παραδείγματος του Αγίου Θεοδώρου, μας υπενθυμίζει τη δύναμη της ζώσας πίστης, που περιφρονεί κι αυτά ακόμη τα βασανιστήρια.

Την Κυριακή της Ορθοδοξίας έχουμε ανάμνηση της αναστήλωσης των αγίων εικόνων και τη νίκη των καθαρών και πνευματικών ανθρώπων, απέναντι σε κάθε πλάνη και αίρεση. Η εναντίον της των αιρετικών πλάνης νίκη αισθητοποιείται με τη λιτανεία των αγίων εικόνων εντός του ναού, με την οποία πανηγυρίζεται η νίκη του Χριστού εναντίον των οργάνων της πλάνης και του σκότους.

Και τα αναγνώσματα της ημέρας έχουν πασχάλιο χαρακτήρα. Το αποστολικό ανάγνωσμα δείχνει την πασχάλια δύναμη της πίστης και η ευαγγελική περικοπή παρουσιάζει τον Ιησού Χριστό ως τον Υιό του Θεού, τον βασιλιά του Ισραήλ, που περιστοιχίζεται από τους αγγέλους.

Β΄ Κυριακή των Νηστειών- Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά. (Μάρκ. β΄, 1-12 και Εβρ.α΄, 10, β΄, 3)

Κεντρικό θέμα αυτής της Κυριακής η νηστεία, η προσευχή και η έντονη άσκηση της ελεημοσύνης. Σκοπός να μπορέσουμε να καθαρθούμε και να αγιασθούμε και να ανακαινίσουμε τη στολή του βαπτίσματος. Πρότυπο για τις παραπάνω αρετές ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς. Στο πρόσωπό του συγκεντρώνεται η σοφία και η γνώση, που πηγάζουν από μια βαθειά ορθόδοξη πίστη.

Γ΄ Κυριακή των Νηστειών- της Σταυροπροσκυνήσεως. (Μαρκ. Η΄, 34-θ΄, 1 και Εβρ. δ΄, 14-ε΄, 6).

Την Κυριακή αυτή εξυμνείται ο Σταυρός του Κυρίου, ο «της εγέρσεως Χριστού τας αυγάς φωτοβολών», ο στύλος της Εκκλησίας. Κατά την ευαγγελική περικοπή της ημέρας «ο βαστάζων τον Σταυρόν τούτον οδηγείται εις την δόξαν του ουρανού». Κατά δε το αποστολικό ανάγνωσμα τονίζεται πως ο Σταυρός «είναι το θυσιαστήριο, παρά τω οποίω ο Αρχιερεύς ημών και Μεσίτης είναι συγχρόνως ο θύτης και το θύμα». Πώς πρέπει να τοποθετείται ο άνθρωπος

απέναντι στο Σταυρό; «όστις θέλει οπίσω μου ελθείν απαρνησάσθω εαυτόν και αράτω τον σταυτόν αυτού...».

Δ΄ Κυριακή των Νηστειών- Αγίου Ιωάννου της Κλίμακας. (Μάρκ.θ΄ , 17-31 και Εβρ.στ΄ , 13-20).

Το ευαγγελικό ανάγνωσμα παρουσιάζει το Χριστό να κατισχύει των δαιμόνων, αλλά και να διδάσκει, ότι «τούτο το γένος εν ουδενί δύναται εξελθείν ει μη εν προσευχή και νηστείαν».

Η Δ΄ Κυριακή των Νηστειών έχει σχέση με το ασκητικό ιδεώδες και αναφέρεται στη μνήμη του αγίου Ιωάννου, συγγραφέα της «Κλίμακος του Παραδείσου», ο οποίος με αυτό το έργο μάς μνεί στο μυστικό βίο, που οδηγεί στον παράδεισο.

Ε΄ Κυριακή των Νηστειών- της οσίας Μαρίας της Αιγυπτίας.(Μάρκ.ι΄ , 32-46 και Εβρ. θ΄ , 11-14).

Η Κυριακή αυτή είναι αφιερωμένη στη βαθειά μετάνοια της οσίας Μαρίας της Αιγυπτίας. Το αίμα του Χριστού το οποίο, όπως τονίζει το αποστολικό ανάγνωσμα, καθαρίζει «την συνείδησιν ημών από νεκρών έργων», όπως και το λουτρό των δακρύων της μετανοίας, που ανέδειξαν την πρώην αμαρτωλή ασκήτρια Μαρία την Αιγυπτία , η οποία επί 47 ολόκληρα χρόνια ελάμπρυνε την έρημο, αφήνοντας σε όλους μας εξαιρετο παράδειγμα μετάνοιας.

ΣΤ΄ Κυριακή των Νηστειών- των Βαΐων.

Η θριαμβευτική είσοδος του Χριστού στα Ιεροσόλυμα. Ο Χριστός έρχεται να συνεορτάσει μαζί μας το Πάσχα, σαν ο πασχάλιος αμνός μας και μεις δεν πρέπει να θυμόμαστε μόνο το σχετικό ιστορικό γεγονός, αλλά ας κρατήσουμε τα ευλογημένα Βαΐα σαν σύμβολα των αρετών και των θείων έργων, προετοιμαζόμενοι για την υποδοχή της Μεγάλης Εβδομάδας.

Ζ΄ Η Μεγάλη Εβδομάδα.

Από το απόγευμα της Κυριακής των Βαΐων αρχίζει η εβδομάδα των παθών του Κυρίου. Αναφέρομαι σύντομα σε αυτή, γιατί τα βιώματα όλων μας αυτές τις αγίες μέρες είναι τόσο ισχυρά, που δεν επιδέχονται πολλά λόγια.

α) Τη Μεγάλη Δευτέρα «μνήμην ποιούμεθα» του «παγκάλλου» Ιωσήφ και της υπό του Κυρίου καταρασθείσας και ξηρανθείσας συκιάς. Ο Κύριος δεν είχε άλλο λόγο να καταταρασθεί και να αποξηράνει πάραυτα τη συκιά, παρά μόνο για να μας δείξει πως η συκιά αυτού του θαύματος είναι το σύμβολο κάθε ανθρώπου, που δεν έχει ή δεν κάνει καρπούς αρετής, αλλά και του λαού εκείνου(Εβραίων), ο οποίος δε φάνηκε άξιος της κλήσεώς του.

β) Τη Μεγάλη Τρίτη η παραβολή των 10 παρθένων. Μας διδάσκει να είμαστε πάντα σε εγρήγορση και ετοιμότητα προς συνάντηση του αληθινού «Νυμφίου».

γ) Τη Μεγάλη Τετάρτη « της αλειψάσης τον Κύριον μύρω αμαρτωλής γυναίκός».

Οι τρεις τελευταίες μέρες της Μεγάλης Εβδομάδας αποτελούσαν και τον αρχικό πυρήνα του Τριωδίου.

δ) Τη Μεγάλη Πέμπτη εορτάζουμε «τον ιερόν νιπτήρα, τον μυστικόν δείπνον... την υπερφύα προσευχήν και την προδοσίαν αυτήν». Την εσπέρα τελείται ο όρθρος της Μ. Παρασκευής, που αποκαλείται η ακολουθία των αγίων και αχράντων παθών.

ε) Τη Μεγάλη Παρασκευή δεν τελείται Θεία Λειτουργία, αλλά στα άσματα και τις προσευχές του εσπερινού της ίδιας ημέρας υπομνησκόμαστε και πάλι τα πάθη του Χριστού, που αισθητοποιούνται με την υμνολογία των εγκωμίων και με τη λιτανεία του Επιταφίου.

στ) Τέλος τα Μεγάλο Σάββατο γιορτάζουμε «την ταφήν και την εις άδου κάθοδον του Κυρίου». Εδώ τελειώνει η μεγάλη περίοδος του Τριωδίου και της Μεγάλης Τεσσαρακοστής.

Όπως καταδείχτηκε από όσα πιο πάνω αναφέραμε, το Τριώδιο περιέχει πλουσιότατο θρησκευτικό περιεχόμενο, το οποίο έχει απaráμιλλη μορφωτική αξία:

1. Καλλιεργεί τη θρησκευτική γνώση και τη δημιουργία θρησκευτικών βιωμάτων. Όποιος στοχαστικά παρακολουθεί τις ιερές ακολουθίες του Τριωδίου έρχεται σε ζωντανή επαφή με την πεμπτουσία της ορθόδοξης διδασκαλίας και ιδιαίτερα με εκείνα τα σημεία, που αφορούν στην ανακαίνιση και απολύτρωση του ανθρώπου.
2. Δίνει τη δυνατότητα βίωσης με άριστο τρόπο του «Αγίου» και του «Θείου». Πράγματι συντελεί στο να βιώσουμε με καταπληκτικό τρόπο τον έναν και μοναδικό Τριαδικό Θεό.
3. Το Τριώδιο τοποθετεί σαν θεμέλιο και προϋπόθεση του μορφωτικού ιδεώδους του τον άνθρωπο. Η ανθρωπολογία του Τριωδίου όχι μόνο προϋποθέτει, ότι ο άνθρωπος πλασμένος « κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν» του Θεού, έχει ως προορισμό να εξελίξει και να μεταβάλλει το «καθ' ομοίωσιν», κυρίως δια της αγάπης προ το Θεό και τον πλησίον, σε ευθεία οδό προς την τελείωση, την αθανασία και τη θέωση.
4. Το Τριώδιο συνδυάζει τη Χριστολογία και τη σωτηριολογία, που αποτελούν την κύρια πηγή του μορφωτικού ιδεώδους αυτού. Ακρογωνιαίος λίθος και κέντρο όλης της νέας οικονομίας είναι ο Αναστημένος Χριστός.
5. Γενικά θα λέγαμε πως το μορφωτικό περιεχόμενο του Τριωδίου, μπορεί να μας οδηγήσει να επανακτήσουμε ό,τι δια της πτώσης των πρωτοπλάστων ή δια των αμαρτιών μας χάσαμε και στο να επανέλθουμε στην οδό, η οποία οδηγεί στη «θέωση». (Η θέωση είναι σπουδαία λέξη, που φανερώνει την κορυφή της ορθόδοξης ανθρωπολογίας). Με τη συμμετοχή μας στο μυστικό βίο του Χριστού, και τηρώντας το «κατ' εικόνα» αλώβητο, ανερχόμαστε στο «καθ' ομοίωσιν».
6. Σήμερα τα μορφωτικά ιδεώδη του Τριωδίου αγνοούνται από τους περισσότερους χριστιανούς, που αναμένουν τη 13-2-2011, την Κυριακή του Τελώνη και Φαρισαίου, να ανοίξει το Τριώδιο για να το ρίξουν έξω! Το άγιο Τριώδιο, η πιο θερμή περίοδος προσευχής, άσκησης, νήψης και νηστείας του χριστιανού, το βλέπουν καρναβαλικά, μασκαράδικα και διονυσιακά.
7. Κατά την ταπεινή μου γνώμη σε λίγες ημέρες, που ανοίγει το Τριώδιο, καλούμαστε να ασκηθούμε στον απaráμιλλο αγώνα μας για ταπεινοφροσύνη, μετάνοια, νήψη, νηστεία, αγάπη, προσευχή, υγιή μυστικισμό και σαν επιστέγασμα όλων αυτών των μορφωτικών αγαθών, να κοινωνούμε συχνά των Θείων και Αχράντων Μυστηρίων, του σώματος και του αίματος το Κυρίου, σε όλη τη διάρκεια του Τριωδίου. Με αυτό τον τρόπο θα γευτούμε το νόημα του **Σταυρώσιμου και Αναστάσιμου Πάσχα**.

Πεύκη 30-1-2011
Δημήτριος Φαραστέλης Θεολόγος - Εκπαιδευτικός